

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 3 (44)

Вінниця – 2023

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Дисемінація передового педагогічного досвіду
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Проби пера
- ❖ Конкурси
- ❖ Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 5 від 21 грудня 2023 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Мисліцька Н.А., д.філ.н. Войцехівська Н.К., к.філ.н., доц. Січкара С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 3(44) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2023. 162с.

ЗМІСТ

КАШОЇД АНАСТАСІЯ, Особливості застосування редакційних засад при висвітленні військових конфліктів	5
БУГА ОКСАНА, Як уберегтися від лабетів фабрик наукових публікацій.....	7

ЛАБОРАТОРІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ТА КРЕАТИВНОЇ ПЕДАГОГІКИ

ВОЙЦЕХІВСЬКИЙ КОСТЯНТИН, МИСЛИЦЬКА НАТАЛІЯ, Використання можливостей сучасного освітнього інформаційного простору для підвищення мотивації до навчання фізики здобувачів освіти педагогічних коледжів	12
БУРАЧЕВСЬКА ЛЮБОВ, Креативність як основний компонент творчої особистості викладача мистецьких дисциплін	17
МЕЛЬНИК АЛІНА, Хорове мистецтво як ефективний засіб формування духовно-естетичної культури молоді.....	22
СВЕРЛОВИЧ ВАЛЕНТИНА, НАДКЕРНИЧНА ЛЮБОВ, Актуальні питання сучасної педагогічної освіти: професійна діяльність в інклюзивному середовищі закладів освіти (з досвіду роботи)	25
ФЕДЧИШИНА ТЕТЯНА, Траєкторія вдосконалення професійних компетентностей здобувачів фахової передвищої освіти в умовах сьогодення.....	31

НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

ВОЛИНЕЦЬ ТЕТЯНА, Сучасні аспекти валеологічного виховання молоді.....	36
ЖУПАНОВА ОЛЕНА, МИХАЛЬЧУК ОЛЕСЯ, Використання автентичних відеоресурсів ted talks для удосконалення іншомовної комунікативної компетентності студентів-філологів.....	38
ІСКРА СВІТЛАНА, Організація дистанційного навчання на заняттях з постановки голосу: особливості, проблеми, шляхи вдосконалення.....	44
КАЗЬМИРИШЕНА-ФАЙДЕНКО ОЛЕСЯ, Тренінгові технології як умова формування комунікативних компетентностей майбутніх педагогів	49
МАШТАЛЯР ЙОСИП, Дистанційне навчання як один із засобів вокально-педагогічної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва.....	52
ХАРЖЕВСЬКА Т. М., Використання творчості Мирослава Скорика у національно-патріотичному вихованні школярів	57
НІКУЛІНА А. О., Web-технології як інструмент ефективного засобу навчання на уроках мистецтва в закладах загальної середньої освіти	60
ОБОДЯНСЬКА ІЛІНА, Поєднання навчального та виховного компонентів на уроках англійської мови	64
ЛУЦИНКЕВИЧ ЛЮДМИЛА, Формування професійних компетентностей майбутніх вчителів початкової школи на засадах діяльнісного підходу	66
МАЙДАНЮК НАДІЯ, Національно-патріотичне виховання здобувачів середньої освіти як основа формування полікультурної компетентності	71
ДОВГАЛЮК СВІТЛАНА, Особливості формування національної ідентичності здобувачів освіти в умовах сьогодення	75
ЛЕЛЯК ЛЮДМИЛА, ТЕТЕРИН КОСТЯНТИН, Пріоритетні напрямки підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання.....	79

ДИСЕМІНАЦІЯ ПЕРЕДОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ

ГАВРИЛЮК ОКСАНА, ТВЕРДОХЛІБ НАТАЛІЯ, Хоровий спів як засіб музично-естетичного-виховання молоді: досвід художньо-творчої діяльності народної хорової капели «Mіx Voices»	83
МЕЛЬНИК ГАЛИНА, Формування диригентської техніки студентів в процесі фахової підготовки.....	87
МАРЦЕНЮК ОЛЕНА, РУДА ТЕТЯНА, Майстерність укладання робочих зошитів з української мови та літератури (вивчення досвіду викладачів кафедри української філології КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» Лесі Ненчинської та Юлії Романухи).....	96
ТОКАР ЛЮБОВ, СОРОЧАН МАРИНА, Підготовка майбутніх вихователів до професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти.....	101
МАЗУРКЕВИЧ ВІРА, Якісна підготовка до НМТ/ЗНО – запорука успішного вступу до закладу вищої освіти (вивчення досвіду викладача суспільних дисциплін Стасенко Анни КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»).....	106

ВІДОМІ ІМЕНЯ

ВАЦАК КРИСТІНА, Образ видатного філософа й письменника Григорія Сковороди в українській прозі.....	108
КІСЕЛЬОВ ДМИТРО, Бернард Шоу: «Кандида» і «Пігмаліон». Проблематика і художній зміст.....	113
КОНІЧЕК ТЕТЯНА, НЕНЧИНСЬКА ЛЕСЯ, РОМАНУХА ЮЛІЯ, «Він був сином мужика – і став володарем у царстві духа» : до 210 річниці від дня народження Т. Г. Шевченка. Усний журнал на допомогу вчителю-словеснику.....	118
ЯКОВЕНКО ТЕТЯНА, МАЙДАНЮК НАДІЯ, Співвідношення історичної та художньої правди в повісті Юрія Мушкетика «Семен Палій».....	123
ЧЕРЕВКО ВІКТОР, А.Ф.Завальнюк. Музей подільського Баха	128

ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПІА ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

ТУРЛЮК СВІТЛАНА, РОМАНУХА ЮЛІЯ, Сценарій ВСЕУКРАЇНСЬКОГО УРОКУ 2023-2024 н. Р. #максимально_ коледж ний	130
МИХАЛЬОВА ЛАРИСА, До питання про підготовку до зовнішнього незалежного оцінювання з біології.....	135
ДИМІНСЬКА ВАЛЕНТИНА, ПЕКУРАРУ ЛЮДМИЛА, У світі джазу	136
РУБАН ВАЛЕРІЙ, Захисти себе сам!	142
КЛИМЕНКО ОЛЬГА, Організація проектної діяльності у закладі дошкільної освіти.....	149
ФЕДОРЕНКО ОЛЬГА, Методично-дидактичні принципи у викладанні німецької мови.....	152

ПРОБИ ПЕРЯ

ОБЕРТИНСЬКА ДАР'Я, Поезія.....	156
ХАБУДА КАРІНА, Марійкина весна	157
ВИМОГИ до підготовки науково-методичних статей Збірника «ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу»	162

ХОРОВЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДІ

УДК 78.087.68:[378.015.31:17

МЕЛЬНИК АЛІНА

викладач факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Abstract. The article analyzes the significance and role of choral art as an effective means of forming the spiritual and aesthetic culture of youth; the main factors contributing to the intellectual and creative development of students in choral conducting classes are highlighted.

Key words: choral art, conductor, choral work, spirituality, aesthetic culture, musical activity.

Постановка проблеми (актуальність).

Сьогодні сучасна освіта знаходиться на новому етапі, що передбачає пошук якісно нових концептуальних підходів, які сприятимуть розвитку як інтелектуального так і духовно-естетичного зростання здобувачів освіти. Особливу роль у цьому відіграє музичне мистецтво, в процесі якого відбувається формування емоційно-ціннісного і духовно-морального компонента особистості. Тому підготовка кадрів для цієї галузі має забезпечити оптимальні передумови для естетичного розвитку і самореалізації особистості, розкриття її творчого потенціалу та професійного самовдосконалення.

Отже, найперше завдання полягає у тому, щоб підібрати такі форми та методи роботи, що і були б доступні і зрозумілі в музичному навчанні і які б сприяли естетичному розвитку і духовному наповненню студента.

Однією з таких форм роботи є хорове мистецтво, яке займає чільне місце у системі музично-естетичного виховання сучасної молоді. Завдяки творчому пошуку в процесі інтерпретації того чи іншого хорового твору студент розкриває не тільки творчі грані власної особистості, а й формує естетичний смак, зростає духовно.

Аналіз наукових досліджень. На високі виховні можливості хорового мистецтва як джерела духовності звертали увагу провідні митці української хорової справи, педагоги і композитори, теоретики і музикознавці: А. Авдієвський, Г. Верьовка, П. Муравський, О. Ростовський, Л. Хлебнікова.

Питання теорії та методики виконання духовного хорового співу було висвітлено у працях: В. Барвінського, Д. Болгарського, І. Кошміна, І. Сахно, А. Лашенка.

Саме на важливості хору в процесі розвитку музичної культури людини наголошували: Б. Асаф'єв, Д. Кабалевський, Е. Печерська Г. Струве, Б. Яворський та інші відомі дослідники. Подібних поглядів стосовно музичного виховання підлітків дотримуються і сучасні науковці, музиканти та педагоги. Також вагомими у теоретичному та практичному аспекті є праці: М. Грінченка, О. Дем'янчука, Л. Корній, М. Степаненка, Б. Фільц та інших.

Мета статті заключається в теоретичному аналізі хорового мистецтва як потужного засобу духовно-естетичного виховання молоді; розкритті його навчально-виховного потенціалу як такого, що сприяє всесторонньому розвитку особистості здатної до творчої самореалізації.

Виклад основного матеріалу. Формування духовного світу сучасної молоді – складне завдання, що стоїть у центрі уваги усіх педагогів. Величезну роль у формуванні внутрішньої культури молоді повинна відігравати їх духовно-естетична орієнтація. Необхідно виховати в підростаючого покоління систему цінностей, в яких пріоритет надається духовно-естетичному компоненту. Саме музичне мистецтво має у своєму арсеналі потужні засоби впливу на духовно-естетичну складову особистості підлітка. Одним із таких дієвих засобів є хорове мистецтво.

Хорове мистецтво – багатовікова скарбниця української нації. Безліч її зразків увійшли до

золотого фонду культурних надбань нашого народу, а ряд композицій здобули світове визнання.

Саме хорове виконавство найдієвіше збагачує естетичний досвід студента, ознайомлює його з кращими зразками світової хорової спадщини, з творчістю видатних диригентів, композиторів та виконавців.

Зміст хорової музики розкривається через поетичний текст і музичну мелодію та інтонацію. Враховуючи це, емоційне наповнення музики стає більш вагомим.

З точки зору художньої цінності, цьому сприяє і правильно підібраний репертуар, що активно впливає на формування естетичного смаку студентської молоді. Як справедливо зауважив К. Пігров, «Тільки ті твори, які подобаються, з більшою охотою і скоріше вивчаються» [5, с. 134]. Значення емоцій у творчій діяльності диригента має вагоме значення, адже емоційний компонент є своєрідним способом «комунікації» як з хористами, так і з слухачами. Чуттєва сфера диригента дозволяє йому у виконанні з хором яскраво і переконливо розкрити своєрідність фактурних засобів, багату палітру нюансів, виразність тембрових барв хорових партитур.

За словами О. Єгорова: «Диригент хору, який прагне у всій своїй роботі домогтися високих виконавських досягнень, повинен вкласти в неї свою душу, а в своє диригування - серце і волю» [3].

Диригент має бути своєрідним «провідником емоцій», бачити, чути і відчувати кожного хориста, тільки за таких умов досягається гармонія у виконанні, а успішні виступи хору сприймаються як спільні досягнення, де кожен відчуває свою значимість.

Впроваджуючи хорове мистецтво в практику формування духовно-естетичної культури молоді, необхідно враховувати інтереси та потреби студентів, мотивувати їх власним прикладом, щоб музика стала невід'ємною частиною їхнього життя. В першу чергу це стосується організації системи вокально-хорової роботи з студентами. Необхідно популяризувати студентські хорові колективи,

де молодь може не тільки розвивати власні спеціальні музичні здібності, а й реалізувати себе як творча самодостатня багатогранна особистість.

Такої ж думки дотримувався і педагог О. Свешніков, який був переконаний в тому, що: «Спів у хорі є народною загальнодоступною музичною школою, в якій музика пізнається не відірвано, без зв'язку з навколишнім життям, а іде поруч з ним, прикрашає, збагачує» [6, с. 216].

Формування духовного розвитку студентів здійснюється в процесі творчої виконавської діяльності на індивідуальних заняттях з хорового диригування (гри хорової партитури, співу хорових партій, диригуванні хорових творів,).

Слід зазначити, що успішна робота студента на занятті з хорового диригування передбачає наявність декількох чинників:

- по-перше, це система знань, що збагачує студента інтелектуально і духовно, надає можливість розвиватись у творчому плані;
- по-друге, це оволодіння спеціальними вміннями, знаннями, навичками, що в майбутньому сприятимуть професійному зростанню;
- по-третє, це безпосередньо хормейстерська діяльність, завдяки якій відбувається всесторонній розвиток особистості студента, наповнення його внутрішнього світу через призму музичного мистецтва [2].

Виступаючи в ролі керівника хору, викладач повинен не тільки відчувати драматургічний зміст твору, але й зуміти передати свій емоційний стан хористам. Емоційне виконання твору має великий виховний вплив на душу дитини, сприяє формуванню у неї високих людських якостей, наповнює духовну складову. Однак, цей вид діяльності залишається все ще найбільш складним для починаючого диригента і вимагає систематичної роботи над собою. Вивчення хорового матеріалу сприяє осмисленому ставленню до засобів музичної виразності, точному інтонуванню, вмінню передати художньо-естетичний зміст твору [7, с. 22].

Розуміння суті змісту твору, його емоційне проживання і передача засобами диригентської виразності – важливий етап професійно-виконавського зростання студента.

У практичній роботі з хоровим колективом здійснюється двохсторонній зворотній процес, який передбачає створення студентом власної інтерпретації хорового твору та його емоційно-ціннісне сприйняття слухачами. Емоційно-ціннісний компонент методичної складової сприяє формуванню наступних компетентностей:

- здатності передавати студентам своє ціннісне ставлення до хорових творів;
- уміння зацікавити студентів емоційно сприймати вокальні і хорові твори.

Для формування духовного потенціалу молоді особливо корисним є слухання духовних хорових творів. Під час сприйняття духовної музики здійснюється поєднання духовних і музичних аспектів, виникає відчуття внутрішньої гармонії, формується естетичний компонент [4].

Духовне збагачення здійснюється завдяки:

- умінню підбирати хорові твори, які мають ціннісно-емоційне і виховне значення;
- систематичному емоційно-ціннісному сприйняттю творів хорової музики;
- детальному аналізу хорових творів з усвідомленим розумінням музичного та змістового наповнення;

- глибокому осмисленню ідейного змісту, характеру творів та ролі використаних композитором засобів музичної виразності

- узагальненню і створенню власних імпрровізацій та інтерпретацій хорових творів з використанням музичних і комп'ютерних технологій.

На заняттях з хорового диригування проводиться цілеспрямований процес, що включає не тільки накопичення знань, умінь, навичок, а й усвідомлення цінності хорового мистецтва як потужного засобу формування духовної та естетичної культури студента [1].

Висновки. Введення молоді до світу хорового мистецтва набуває особливого значення, адже через нього закладаються основи естетичного і культурного самовизначення. Осягнення хорового мистецтва є одним із можливих шляхів вивчення культури свого народу, з чого й починається формування всебічно розвинутої особистості з багатим внутрішнім світом та високою естетичною культурою.

Отже, сприйняття хорових творів допомагає молоді зрозуміти їх глибокий морально-естетичний і виховний зміст, сприяє розвитку вищих духовних цінностей особистості, формує естетичний смак.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Горбенко С. С. Дитяче хорове виховання в Україні. Київ, 1999. 250 с.
2. Доронюк В. Методика викладання диригування. Івано-Франківськ, 2005. с. 32-42.
3. Єгоров А. А. Теорія і практика роботи з хором. Львів, 1994.
4. Костенко Л. Методика викладання хор. диригування. Ніжин, 2012. 98 с.
5. Пігров К. К. Керування хором. Київ: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури, 1996. 178 с.
6. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в початковій школі: Навчально-методичний посібник. Тернопіль, 2001. 216 с.
7. Сапожнік О. Музично-естетичне виховання: зміст і структурні компоненти. *Рідна школа*. 2002. № 12. С. 20-22.

Стаття надійшла до редакції
26 вересня 2023

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ (з досвіду роботи)

УДК 37.043.2 – 056.2\3

СВЕРЛОВИЧ ВАЛЕНТИНА,

заступник директора з навчально-виробничої роботи,

НАДКЕРНИЧНА ЛЮБОВ,

завідувачка практикою

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Анотація. *Реформування системи освіти в Україні передбачає готовність педагогічних працівників до роботи в інклюзивному середовищі закладів освіти.*

Освітньо-професійні програми підготовки здобувачів освіти передбачають спеціальні курси або розділи освітніх компонентів (обов'язкових і вибіркових), де розглядається ця проблематика. Але професійні компетентності такої роботи формуються в процесі практичної підготовки і обміну досвідом.

Саме тому було обрано форму роботи Педагогічний міст, який дав можливість викладачам і здобувачам освіти обмінятися досвідом підготовки до роботи в інклюзивному середовищі, почутим поради освітян-практиків.

Ключові слова: *Інклюзивна освіта, професійна компетентність, психолого-педагогічні особливості, педагогіка партнерства, індивідуальна освітня траєкторія, здобувачі освіти.*

Актуальність. Професійна компетентність педагога потребує постійного розвитку і удосконалення. Особливо актуальним це питання є у підготовці здобувачів, пов'язаної з професійною діяльністю в інклюзивному середовищі закладів освіти.

Аналіз наукових досліджень. Наукові дослідження А. Колупасової, зокрема монографія «Інклюзивна освіта: реалії та перспективи» [8], узагальнюють з історико-педагогічної точки зору науково-теоретичні підходи до процесу включення осіб з обмеженими можливостями здоров'я у загальноосвітній простір, розглядають генезис, тенденції і проблеми впровадження інклюзивної освіти в різних країнах, розкрито особливості інклюзивного навчання в системі національної освіти; представлено теоретико-експериментальну модель інклюзивної освіти в Україні. Наукова праця І. Кузави «Інклюзивна освіта дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку: теорія і методика» [9] присвячена обґрунтуванню теоретичних і методичних основ, розробці концептуальних засад інклюзивної освіти у довідці на основі

толерантного ставлення до вихованців зазначеної категорії. Наукові праці Віт. Бондаря, В. Гладуша, М. Матвеевої, С. Миронової, В. Панка, Т. Сак, В. Синьова, О. Таранченко, В. Тищенко, А. Шевцова та ін. висвітлюють окремі аспекти методології, організаційних форм та особливостей інклюзивної освіти. Але актуальними залишаються питання вивчення та узагальнення практичного досвіду організації освітнього процесу в інклюзивних закладах освіти, виявлення суттєвих проблем та окреслення перспективних шляхів його удосконалення.

Мета. Мета статті полягає в узагальненні досвіду організації інклюзивної освіти в Подільському та інших регіонах України.

Виклад основного матеріалу. Одним із пріоритетних завдань Нової української школи є формування інклюзивного освітнього середовища.

З метою ознайомлення здобувачів освіти освітньо-професійної програми «Початкова освіта» з практичним досвідом з цього питання, 24 жовтня 2023 року на базі Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» було організовано

проведення Педагогічного мосту «Актуальні проблеми готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності в інклюзивному середовищі закладів освіти».

У проведенні Педагогічного мосту взяли участь викладачі Комунальних закладів вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» і «Луцький педагогічний коледж, Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського, Громадських організацій «Вінницька міська організація соціального розвитку та становлення окремих малозахищених категорій молоді «Паросток», захисту та допомоги особам з інвалідністю «Спільний шлях», Комунальний заклад «Вінницька спеціальна школа», відділу освіти та культури Лука-Мелешківської сільської ради.

Викладач-методист КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» Луцинкевич Людмила Анатоліївна дослідила генезу Концепції інклюзивної освіти в Україні. Розглянувши питання становлення і розвитку інклюзивної освіти в Україні, викладач чітко окреслила ключові поняття, проаналізувала ретроспективу впровадження та розвитку вітчизняної інклюзивної освіти, підкреслила, що ефективність інклюзивної освіти в Україні суттєво залежить від тісної взаємодії систем загальної та спеціальної освіти, їх постійного удосконалення, ліквідації існуючих між ними меж; наголосила на важливості послідовної, виваженої державної політики, орієнтованої за збереження здобутків зазначених видів освіти, громадсько-соціального руху, в якому значне місце належить батькам дітей з обмеженими освітніми потребами, забезпеченні умов для їх підтримання, розвитку, що сприятиме якісній інклюзивній освіті.

З першими кроками назустріч інклюзії присутніх ознайомила Токар Любов Петрівна, доктор філософії, викладач дошкільних психолого-педагогічних дисциплін, в.о. завідувача кафедри теорії, фахових методик та технологій дошкільної освіти КЗВО

«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», адже саме викладачі цієї кафедри і циклової комісії вже декілька років поспіль вивчають це питання, підтримують зв'язки з громадськими організаціями, беруть участь у спільних проєктах.

Доповідач висвітлила основні засади змісту теоретичної та практичної підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти в інклюзивному освітньому середовищі, розкрила програмно-методичний супровід змісту дошкільної освіти дітей з особливими освітніми потребами, запропонувала нові підходи щодо використання інтерактивних методів під час навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Викладачі Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Мельничук Оксана Вікторівна (викладач сурдопедагогіки) і Ярошук Наталія Петрівна (практичний психолог, викладач психології) розповіли учасникам Педагогічного мосту про теоретико-практичну підготовку здобувачів освіти до роботи в умовах інклюзії.

У своєму виступі вони зазначили, що однією з новацій останніх десятиліть стала практика інклюзивного навчання, яка виросла з ідеї рівного доступу до освітніх послуг для всіх громадян, підкреслили, що сьогодні у системі професійної підготовки майбутнього вчителя потрібно створити умови не лише для того, щоб здобувачі вищої педагогічної освіти оволоділи педагогічними знаннями, але й сприяти розвитку творчої активності особистості, спроможної генерувати нові ідеї, розвивати гуманістичні цінності, в основі яких потреба діалогу з дитиною, розуміння її інтересів і прагнень, адже робота в умовах інклюзивної освіти значно розширює спектр функцій учителя. Для їх виконання учитель має володіти глибокими знаннями з фахових дисциплін, методики викладання, високим рівнем майстерності в галузі навчально-виховної та розвивальної роботи як зі здоровими учнями, так і з учнями, які мають особливості розвитку. Підготовка майбутніх педагогів до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища

передбачає використання інтерактивних практико-орієнтованих форм навчання, моделювання різного роду педагогічних ситуацій (через ділові та рольові ігри, тренінги), спостереження за освітнім процесом в інклюзивному закладі освіти, активне включення в цей процес (виробнича практика). У коледжі працює лабораторія «Нова українська школа», яка має осередок «Корекційна педагогіка».

Доповідачі підкреслили, що загалом усі методи і прийоми практичної підготовки майбутнього вчителя до роботи в інклюзивних класах засновуються на принципах зв'язку теорії з практикою, міждисциплінарного підходу, свідомості і активності здобувачів освіти в освітньому процесі, особистісно-професійного саморозвитку. Практико-орієнтовані форми і методи роботи дозволяють моделювати ситуації квазіпрофесійної діяльності майбутнього педагога інклюзивного закладу освіти, мотивують студентів до самоосвіти і самовдосконалення в професії.

Особливості впровадження інклюзивної освіти розкрила Анастасія Ліщинська, заступник голови правління Громадської організації «Вінницька міська організація соціального розвитку та становлення окремих малозахищених категорій молоді «Паросток».

Доповідач інформувала слухачів про постійні програми, які реалізує громадська організація «Паросток»:

1) надання соціальної та юридичної допомоги особам з інвалідністю та членам їхніх родин для інтеграції у соціум та розвиток соціальних навичок;

2) надання консультації по репродуктивному здоров'ю для осіб з інвалідністю та членам їхніх родин;

3) сприяння в отриманні освіти та працевлаштуванні осіб з інвалідністю;

4) організація рекреаційних подорожей для осіб з інвалідністю та членів їхніх родин;

5) сприяння розвитку хоспісної допомоги на Вінниччині;

6) сприяння розвитку волонтерської допомоги на Вінниччині;

7) організація денної зайнятості осіб з порушеннями інтелектуального розвитку;

8) надання послуг соціального супроводу для осіб із важкими порушеннями фізичного та інтелектуального розвитку;

9) надання послуг пральні для осіб із важкими порушеннями фізичного та інтелектуального розвитку.

У виступі пані Ірина нагадала, що громадська організація «Паросток» за період своєї діяльності вже реалізувала понад 100 соціально значимих проєктів, підтриманих міжнародними донорськими фондами та місцевою владою, звернула увагу на те, як не розгубитися і говорити коректно про і до людей з інвалідністю, зупинилася на їх психологічних особливостях та соціальній комунікації.

Корисними були практичні рекомендації, яких слід дотримуватися у спілкуванні з такими людьми:

- негативні прояви у поведінці цієї людини зумовлені особливістю її життя та оточення;

- не варто проявляти ані жалості, ані осуду, намагайтеся працювати безсторонньо і безоцінно;

- не дозволяйте включити себе у трикутник «жертва – переслідувач – рятівник»;

- толерантність, ввічливість, вихованість, вміння бачити людину, а не інвалідність – цінні якості кожного з нас.

Доповідач звернувся увагу на те, що люди з інвалідністю мають багато позитивних якостей, серед яких:

- емпатійність, чутливість до чужого болю та проблем;

- компенсаторні психічні процеси: високий розвиток інтелекту, творчих здібностей, концентрації уваги;

- стресостійкість та гнучкість;

- цілеспрямованість, готовність долати навіть дуже складні бар'єри;

- оптимізм;

- висока довіра і особливий стан «дорослої дитини»;

- емоційність.

Проблемам інклюзії та дистанційного навчання був присвячений виступ Наталі

Миколаївни Остратюк, декана соціально-економічного факультету, кандидата філологічних наук, доцента кафедри соціальних технологій Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна».

Наталя Миколаївна підкреслила, що інклюзивне навчання – це навчання для всіх дітей, про це потрібно пам'ятати. А також про те, що онлайн-уроки забезпечують дітям з особливими освітніми потребами контакти і спілкування з іншими дітьми, а отже, є тою соціалізацією, яка була закладена в інклюзивне навчання. Дистанційне навчання можна застосовувати для дітей з особливими освітніми потребами, спираючись на чотири головні принципи, а саме:

- принцип інтерактивності – усі діти мають навчатися разом, але з допомогою комп'ютерно-інформаційного середовища;
- принцип диференціації – дистанційне навчання передбачає навчання за можливостями кожного з учасників навчального процесу, тут застосовуються технології різнорівневого навчання;
- принцип індивідуального підходу – обов'язково треба враховувати форму порушення дитини з ООП і можливості її комунікації;
- принцип пластичності – навчання має відбуватися в необхідному темпі.

Доповідач відзначила особливості дистанційного навчання (перехід з прямої моделі навчання на тренерську, використання наочного матеріалу, дотримання правил безпеки дитини та збереження її здоров'я, налагодження партнерських стосунків з батьками, організація освітнього середовища і робочого місця школяра) і надала рекомендації вчителю:

- Зібрати всіх дітей на онлайн-заняття та залучити до спільної діяльності.
- Розробити уроки, з огляду на індивідуальні можливості кожної дитини.
- Створити презентацію для візуальної підтримки в засвоєнні матеріалу.
- Підібрати онлайн-інструменти для закріплення навчального матеріалу.

- Створити наочний матеріал для показу в онлайн-форматі.

- Запис відеозаняття для всіх дітей, або відеозаняття для окремої дитини, якій треба пояснити простіше чи дати певну інструкцію або алгоритм.

- Використовувати:

✓ комунікативні картки (особливо для дітей, які не розмовляють). Також є діти з порушеннями інтелекту, яким важливо мати якусь підтримку й допомогу та швидко дати відповідь. Цей інструмент дуже ефективний, тому що економить час;

✓ картки “так/ні”. Вчитель ставить закрите запитання, й учень дає відповідь, піднімаючи певну картку. Для дітей із порушення зору батьки виготовляють тактильні картки, де написано “так” (є, наприклад, тактильний зелений кружечок) або “ні” (тактильний червоний трикутник або квадрат);

✓ картки з певними словами-відповідями;

✓ піктограми;

✓ картки-картинки. Дітям із порушенням опорно-рухового апарату, які не можуть утримати картку, краще утримувати об'ємний предмет, можна взяти два кубики зеленого й червоного кольорів;

✓ кубики, браслети (червоний-зелений). Червоний браслет на одній руці, зелений – на іншій. Дитина просто підіймає руку;

✓ картка зі знаком питання;

✓ картки візуальної підтримки навчання;

✓ картки з літерами та цифрами. Наприклад, вербальний диктант, коли вчитель задає приклад, учні його розв'язують і цифрами показують на картці відповідь;

✓ сигнальні картки з емоціями, стікерами. В умовах карантину вчителю необхідно просто говорити про емоції, емоційний стан кожної дитини і знати, що дитина відчуває в цей момент.

Педагогічному супроводу дітей з особливими освітніми потребами присвятила свій виступ Наталя Миколаївна Ставнічук, заступник директора з навчально-виховної роботи, вчитель-дефектолог комунального закладу "Вінницька спеціальна школа"

Вінницької обласної Ради. Педагог з великим стажем роботи, вона багато років працює з дітьми з порушенням слуху.

Пані Наталія зазначила, що корекційно-розвивальна робота з дітьми з порушеннями слуху спрямована на розвиток слухового сприймання, мовлення, пізнавальної діяльності, психофізичний, соціально-комунікативний розвиток дітей з особливими потребами, формування в них навичок просторового, соціально-побутового орієнтування тощо. Допомагає в цьому взаємоузгоджена комплексна діяльність команди педагогів та батьків дитини. Вона спрямована на створення необхідних умов, що сприяють розвитку особистості дитини, засвоєнню нею знань, умінь і навичок, успішній адаптації, реабілітації, її самореалізації та інтеграції в соціум.

Важливим для педагогів школи є забезпечення розуміння завдань та залучення до навчальної діяльності всіх учнів. Для цього вчителі закладу ретельно добирають спосіб їх формулювання або використовують одночасно різні способи: усно, жестовою мовою, умовним позначенням, письмово, за допомогою схеми та ін.

Щоб допомогти учневі з порушенням слуху успішно засвоїти матеріал, вони можуть:

- спростити теоретичні викладки, використовувати доступні формулювання;
- використовувати різні комунікативні засоби, словесну, жестову мову, дактилювання;
- передбачити індивідуалізований темп засвоєння матеріалу;
- використовувати умовні позначення для пред'явлення завдання;
- надавати покрокові інструкції, алгоритми, зразки виконання завдань;
- зображати матеріал за допомогою схем;
- використовувати додаткові орієнтири (зразок виконання, початок виконання, опорні слова, малюнки тощо);
- забезпечувати достатню кількість повторень.

Для перевірки засвоєння матеріалу дітьми вчителі закладу використовують різні варіанти

презентації навчальних досягнень: письмову відповідь; відповідь жестовою мовою; ілюстрування; демонстрацію результату діяльності тощо.

У спеціальному закладі педагоги застосовують технології викладання, які дозволяють співпрацювати та розуміти матеріал жестовою мовою, а також забезпечують сприятливе звуко-мовленнєве середовище для оптимально слухопротезованих учнів, вправлення у сприйманні і розумінні та продукуванні словесного мовлення для всіх дітей. Адаптуючи середовище до потреб дитини, колектив закладу завжди пам'ятає, що середовище не має бути штучним та кардинально відрізнитися від середовища реального функціонування. Визначаючи освітні цілі, добираючи стратегії та технології, колектив передбачає і планує, яким буде у майбутньому середовище реального функціонування дитини.

Емоційність, переконливість, небайдужість доповідача викликали щиру зацікавленість аудиторії, адже це була розповідь практика, яка високопрофесійно виконує свою роботу.

Роль творчих завдань для розвитку дитини описала Тетяна Анатоліївна Цюпенко, практикуючий психолог, голова громадської організації захисту та допомоги особам з інвалідністю «Спільний шлях»; викладач психологічних дисциплін Західноукраїнського національного університету, мама 19-річної Ангеліни з синдромом Дауна.

Пані Тетяна поділилась досвідом виховання та навчання своєї доньки. Вона зазначила, що синдром Дауна – не вирок. Є такий міф, що це хвороба, але це не так. Це генетичний збій. В 21-й парі хромосом з'являється третя додаткова. І вона впливає на фізичний і психологічний розвиток дитини. Це називається «синдром», тому що діти мають певні особливості у розвитку, і сукупність цих особливостей названі «синдромом». Такі діти інакше розвиваються фізично. Всі етапи фізіологічного розвитку відбуваються трохи пізніше. Але якщо працювати правильно, вчасно проводити корекційну роботу, надавати

допомогу, використовувати сучасні методи, то діти гарно розвиваються, мають гарні показники у розвитку, прогрес та успіхи.

Коли Ангеліна пішла до школи, наше суспільство не мало досвіду спілкування з такими дітьми. До неї ставились з упередженням. Не діти, а батьки, бо реагують, як правило, дорослі і це транслюють своїм дітям.

Ми розділяємо поняття соціальна інклюзія і шкільна інклюзія. Інклюзія в рамках освіти починається з дитячого садочка, коли в групу або в клас вводиться дитина з інвалідністю або з особливими освітніми потребами. І є з боку спеціалістів розуміння, якими є ці потреби у навчанні, які є сильні сторони, як їх можна підсилити, які методики використати і компенсувати те, в чому слабка сторона таких дітей. На жаль, таких спеціалістів на той час в їхньому місті не було.

Тетяна Анатоліївна зрозуміла, що з цим треба працювати, не треба опускати руки. Вона не приховує, що хвилювалась за доньку, коли та пішла до школи. Але не бачила іншого шляху, адже хотіла, аби Ангеліна була соціалізованою, а без колективу, на її думку, це неможливо.

Діти з синдромом Дауна відрізняються добротою та щирістю, талановиті. Цим дітям дуже подобається знаходитися серед дітей. Якщо вона бачить це оточення, коли її

підтримують, їй не роблять ніякої шкоди – вона із задоволенням навчається та спілкується з однолітками.

«Ми з нею дуже багато працювали. Та й зараз працюємо, – каже Тетяна. – Ходимо на вокал, граємо на музичному інструменті. Постійно розвиваємося та вдосконалюємося. Процес «включення» Ангеліни у творчість дає їй можливість почувати себе такою, як усі. Дитина – це особистість, незалежно від того, з синдромом вона чи без. Люди вчаться сприймати таких дітей. Особливо молодь. Це дуже потрібно таким дітям, як Ангеліна. Вони не можуть бути ізольовані від суспільства. З плином часу суспільство стає толерантнішим, але багато над чим варто працювати».

Висновок. Отже, самим цінним у проведенні Педагогічного мосту був висновок, який зробили з почутого здобувачі освіти нашого закладу: спільне навчання з дітьми з особливими освітніми потребами важливе для всіх учасників освітнього процесу, адже коли люди вчаться розуміти, поважати один одного, зважати на потреби інших, світ стає кращим.

Сьогодні інклюзивна освіта є не лише актуальним соціальним аспектом, але й одним із прогресивних напрямків розвитку сучасної української школи. Діти з особливими потребами завдяки інклюзії отримують можливість повноцінно розвиватися, реалізуватись як особистість і як професіонал, стати корисним членом суспільства.

Суспільство, для якого інклюзія — повсякденна та звична для кожного, є більш толерантним, гармонійним, здоровим і відповідальним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Veronika Kusnirova. Podpora inkluzie vo vychove vo vol'nom case. – Ruzomberok: Vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ruzomberku, 2018. – 140 stran.
2. Головань Л. П. Інклюзивна освіта для дітей з особливими освітніми потребами. *Бористен*. Дніпро, 2012. №10. С. 14–17.
3. Гладуш В.А. Інклюзивний освітній процес і волонтерство: досвід співпраці. *Народна освіта. Електронне наукове фахове видання*. 2014. №4. URL: http://narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=220

4. Гладуш В.А. До питання формування професійної компетентності педагога інклюзивного закладу. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2015. - № 1 (9), с. 71-78. (фахове видання, Index Copernicus)

5. Гладуш В.А. До питання професійної підготовки педагога системи інклюзивної освіти. *Науковий часопис НПУ ім.М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. Вип. 32 Частина 1: зб. наук. Праць. М-во освіти і науки України, НПУ ім. М. П. Драгоманова Київ:2016. С. 44–48. (фахове видання)

6. Гладуш В.А. Кроки запровадження інклюзивної освіти в Україні. *Актуальні проблеми педагогіки: зб. наук. праць / ДНУ ім. Олесь Гончара, редкол.: В.А. Гладуш та ін. Дніпро, 2017. Вип. 4. С. 39–46.*

7. Гладуш В. А. Післядипломна педагогічна освіта дефектологів в Україні: теорія і практика: монографія. Дніпро: Пороги, 2012. 292 с.

8. Головань Л. П. Інклюзивна освіта для дітей з особливими освітніми потребами. *Бористен*. Дніпро, 2012. №10. С. 14–17.

9. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. Київ: «Самміт-Книга», 2009. 272 с.

10. Кузава І. Б. Інклюзивна освіта дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку: теорія і практика: монографія. Луцьк, ПП Іванюк В. П., 2013. 292 с.

11. Панок В. Г. Інклюзивна освіта та завдання діяльності психологічної служби. Мультидисциплінарний підхід як методологічна основа інклюзивного навчання. Дніпро : «Свідлер А.Л», 2012. С. 14–23.

*Стаття надійшла до редакції
09 листопада 2023*

ТРАЄКТОРІЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

УДК 378:011.3 – 051:373.2] -047.22

ФЕДЧИШИНА ТЕТЯНА

*заступник декана факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Постановка проблеми. Траєкторія вдосконалення професійних компетентностей здобувачів фахової передвищої освіти в умовах сьогодення буде відповідати схваленій Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки та Операційному плану її реалізації у 2022-2024 роках (Розпорядження КМУ від 23 лютого 2022 р. № 286-р). [<https://mon.gov.ua/ua/news/fahova-peredvisha-i-visha-osvita-v-umovah-voyennogo-stanu>].

Цей стратегічний документ визначає пріоритети системи вищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства та економіки країни, а також головні характеристики, що будуть сформовані до 2032 року. Цілі та завдання Стратегії є детальною дорожньою картою для відбудови та продовження реформування

системи вищої освіти в післявоєнний період. Виконання завдань, визначених Стратегією, дозволить зменшити деструктивні наслідки, спричинені повномасштабним вторгненням російської федерації на територію незалежної України.[5]

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз попередніх досліджень, який здійснювався науковцями в галузі вдосконалення професійних компетентностей здобувачів фахової передвищої освіти в умовах сьогодення, їх відповідності міжнародним стандартам, формування культури якості як основи конкурентоспроможності випускників свідчить, що ця проблема завжди буде актуальною та постійно буде вдосконалюватися в зв'язку зі стрімким розвитком інформаційно-